

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΔΔΑ)
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΣΔΑ/ΣΥΜΒΑΣΗ),
ΛΟΓΩ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

I. Πότε οι συνθήκες κράτησης συνιστούν παραβίαση του άρθρου 3 ΕΣΔΑ

1. Το ΕΔΔΑ λαμβάνει υπόψη τις σωρευτικές επιπτώσεις των συνθηκών κράτησης, καθώς και τους συγκεκριμένους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα¹. Ειδικότερα, το διάστημα κατά το οποίο ένα άτομο κρατήθηκε υπό τις επίδικες συνθήκες συνιστά σημαντικό παράγοντα². Εξάλλου, όταν η υπερπλήρωση των φυλακών φθάσει ένα συγκεκριμένο επίπεδο, η έλλειψη χώρου μέσα σε ένα κατάστημα κράτησης μπορεί να αποτελέσει το κεντρικό στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην εκτίμηση της συμβατότητας μιας συγκεκριμένης κατάστασης με το άρθρο 3 της Σύμβασης³.

2. Υπό την έννοια αυτή, το ΕΔΔΑ έχει θέσει τα εξής κριτήρια:

- Η απαίτηση προσωπικού χώρου κάθε κρατούμενου, επιφανείας εδάφους 3 m² (συμπεριλαμβανομένου του χώρου που καταλαμβάνεται από τα έπιπλα, άλλα όχι αυτού που καταλαμβάνει η τουαλέτα) σε συλλογικό κελί πρέπει να παραμείνει το ελάχιστο όριο (ως πρότυπο)⁴. Προσωπικός χώρος μικρότερος των 3 m² σε συλλογικό κελί **δημιουργεί ισχυρό τεκμήριο παραβίασης** της διάταξης του άρθρου 3 ΕΣΔΑ⁵.
- Ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ο κρατούμενος διαθέτει στο κελί προσωπικό χώρο μεταξύ 3 m² και 4 m², εξετάζονται και οι γενικότερες υλικές συνθήκες κράτησης, όπως η ενδεχόμενη έλλειψη εξαερισμού και φωτός⁶, η ανεπαρκής θέρμανση και καθαριότητα⁷, η περιορισμένη πρόσβαση σε χώρο προαυλισμού⁸, η πλήρης έλλειψη ιδιωτικότητας μέσα στα

¹ Dougoz κατά Ελλάδα, αριθμός προσφυγής (στο α.π.), 40907/98, της 06/03/2001, § 46.

² Kalashnikov κατά Ρωσίας α.π. 47095/99, της 15/07/2002, §102, Kehayon κατά Βουλγαρίας, α.π. 41035/98, της 18/01/2005, §64.

³ Karalevičius κατά Λιθουανίας, α.π. 53254/99, της 07/04/200, §36.

⁴ Mursic §§110, 114, Lautaru και Seed κατά Ελλάδα, α.π. 29760/15, της 23/07/2020, §51.

⁵ Mursic §§122 – 138, ιδίως 124.

⁶ Torreggiani και άλλοι, α.π. 43517/09, της 08/10/2013, §69, με παραπομπή σε εκτενή νομολογία.

⁷ Δασουκόπουλος κατά Ελλάδα, α.π. 44711/16, της 12/07/2018, §27.

⁸ István Gábor Kovács κατά Ουγγαρίας, α.π. 15707/10, της 17/01/2012, §26, Shuvaev κατά Ελλάδα, α.π. 8249/07, της 29/10/2009, §39, Βαφειάδης κατά Ελλάδα, α.π. 24981/07, της 02/07/2009, §36.

κελιά⁹, η μη τήρηση καλών συνθηκών υγιεινής ή η μη εύκολη πρόσβαση των κρατουμένων σε τουαλέτες¹⁰, η μη καταπολέμηση των παράσιτων/τρωκτικών με αποτελεσματικά μέσα απολύμανσης/ προϊόντα καθαρισμού και έλεγχου της κατάστασης των κλινοσκεπασμάτων¹¹.

3. Το ΕΔΔΑ έχει διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, λόγω των συνθηκών κράτησης σε διάφορα καταστήματα κράτησης της χώρας¹², με σημαντικό αριθμό αποφάσεων (ομάδα υποθέσεων Νησιώτης) και έχει επιδικάσει χρηματικά ποσά, ως δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη των προσφευγόντων¹³. Στις υποθέσεις αυτές, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) και τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και εκείνες του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη, έκρινε ότι οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων ήταν μη κατάλληλες, λόγω κυρίως του σοβαρού υπερπληθυσμού, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω των λοιπών υλικών συνθηκών κράτησης.

⁹ Φιλίππου κατά Ελλάδας, α.π. 41800/13, της 12/01/2015, §§70-71, Αλεξόπουλος και λοιποί, α.π. 41804/13, της 06/10/2016, §37, Szafransky κατά Πολωνίας, α.π. 17249/12, της 15/12/2015, §39.

¹⁰ Όπως αυτά τα κριτήρια προκύπτουν από τη Σύσταση Rec(2006)2-rev της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη για τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες, η οποία υιοθετήθηκε στις 11/1/2006 και αναθεωρήθηκε και τροποποιήθηκε την 1 /7/2020 (Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες), Ananyev, §156.

¹¹ Για όλα τα ανωτέρω βλ. Lautaru και Seed, §§ 52-53, με παραπομπή σε εκτενή νομολογία, Ananyev και λοιποί, §159.

¹² Ιδίως στα Ιωάννινα, τον Κορυθαλλό, τα Διαβατά / Θεσσαλονίκη, αλλά και τη Λάρισα, την Αλικαρνασσό, την Τρίπολη, την Κόρινθο, την Κομοτηνή, την Πάτρα, την Κέρκυρα, τη Χίο και το Ναύπλιο.

¹³ Το ΕΔΔΑ έχει εκδώσει τις ακόλουθες (καταδικαστικές) αποφάσεις κατά της Ελλάδας, αναφορικά με συνθήκες κράτησης σε φυλακές: Νησιώτης, α.π. 34704/08, της 10/02/2011, Κανάκης (No. 2), α.π. 40146/11, της 12/12/2013, Niececki, α.π. 11677/11, της 04/12/2012, Σαμαράς και λοιποί, α.π. 11463/09, της 28/02/2012, Ταγγατίδης και λοιποί, α.π. 2889/09, της 11/10/2011, Τσόκας και λοιποί, α.π. 41513/12, της 28/05/2014, Τζαμαλής και λοιποί α.π. 15894/09, της 04/12/2012, Λογοθέτης και λοιποί, α.π. 740/13, της 25/09/2014, Νικόλαος Αθανασίου και λοιποί, α.π. 36546/10, της 23/10/2014, Παπακωνσταντίνου, α.π. 50765/11, της 13/11/2014, Βουγος και λοιποί, α.π. 51653/12, της 12/03/2015, Lutanyuk, α.π. 60362/13, της 25/06/2015, Νιαζαί και λοιποί α.π. 36673/13, της 29/10/2015, Κουτσοσπύρος και λοιποί, α.π. 36688/13, της 12/11/2015, Φιλίππου, α.π. 41800/13, της 12/11/2015, Καρτέλης και λοιποί, α.π. 53077/13, της 07/01/2016, Κωνσταντινόπουλος και λοιποί, α.π. 69781/13, 28/01/2016, Adiele και λοιποί, α.π. 29769/13, της 25/02/2016, Παπαδάκης και λοιποί, α.π. 34083/13, της 25/02/2016, Πατρίκης και λοιποί, α.π. 50622/13, της 28/01/2016, Ali Cheema και λοιποί, α.π. 7059/14, της 07/04/2016, Kagia, α.π. 26442/15, της 30/06/2016, Αλεξόπουλος και λοιποί, α.π. 41804/13, της 06/10/2016, Kalandia, α.π. 48684/15, της 06/10/2016, Κόρδας, α.π. 51574/14, της 30/03/2017, Cela και λοιποί, α.π. 10244/14, της 20/04/2017, D.M., α.π. 44559/15, της 16/02/2017, Igbo και λοιποί, α.π. 60042/13, της 09/02/2017, Singh και λοιποί, α.π. 60041/13, της 19/01/2017, Ζουρνατζίδης και λοιποί, α.π. 23261/13, της 20/04/2017, Γεωργίου και λοιποί, α.π. 6813/12, της 15/03/2018, Κουρέας και λοιποί, α.π. 30030/15, της 18/01/2018, Πιλαλής και λοιποί, α.π. 5574/16, της 17/05/2018, Δαουκόπουλος α.π. 44711/16, της 12/07/2018, Abdo και λοιποί, α.π. 22369/14, της 19/07/2018, Pekon και Andreeva, α.π. 36658/17, 06/09/2018, Μαρούγκας, α.π. 44689/16, της 04/10/2018, Lautaru και Seed κατά Ελλάδας, α.π. 29760/15, της 23/07/2020, Δικαίου και λοιπές, α.π. 77457/13, της 16/07/2020, Ιατρίδης και λοιποί, α.π. 25993/17, της 19/11/2020, Χατζηλασκαράκη και λοιπές (μόνο για παραβίαση του άρθ. 13 ΕΣΔΑ), α.π. 30084/15, της 10/12/2020, Καργάκης, α.π. 27025/13, της 14/01/2021, Faroqa και λοιποί, α.π. 4412/18, της 16/09/2021, Ζωγράφος και λοιποί, α.π.29744/13, της 19/05/22.

4. Όσον αφορά την κράτηση σε χώρους κράτησης της αστυνομίας προσώπων που βρίσκονται σε προσωρινή κράτηση ή που κρατούνται ενόψει απέλασης¹⁴, το Δικαστήριο στήριξε τη διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 3 της Σύμβασης στην ίδια τη φύση των αστυνομικών τμημάτων, που προορίζονται για την κράτηση προσώπων για μικρό χρονικό διάστημα¹⁵, το οποίο πρόσφατα το Δικαστήριο περιόρισε σε 15 μέρες, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της συγκεκριμένης υπόθεσης¹⁶. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι χώροι κράτησης της αστυνομίας, λόγω των χαρακτηριστικών τους, χωρίς προαύλιο χώρο, χωρίς εσωτερική υποδομή παρασκευής και προσφοράς φαγητού, χωρίς ραδιόφωνο ή τηλεόραση ή άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες, προκειμένου να έχει ο προσφεύγων επαφή με τον έξω κόσμο, ακόμη και αν παρέχουν συνθήκες αποδεκτές για μία σύντομη κράτηση, δεν είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες ενός εγκλεισμού μεγαλύτερης διάρκειας¹⁷.

II. Ειδικά για τους ασθενείς κρατούμενους

5. Το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι εισάγει γενική υποχρέωση αποφυλάκισης κρατούμενου για λόγους υγείας ή μεταφοράς του σε δημόσιο νοσοκομείο, ακόμα και αν πάσχει από ασθένεια που είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αντιμετωπιστεί¹⁸. Ωστόσο, το Δικαστήριο απαιτεί, καταρχήν, την ύπαρξη μίας προσήκουσας ιατρικής παρακολούθησης του ασθενούς κρατούμενου και την καταλληλότητα της συνιστώμενης για την κατάστασή του ιατρικής περίθαλψης¹⁹. Η αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης θεραπείας προϋποθέτει ότι οι σωφρονιστικές αρχές προσφέρουν στον κρατούμενο την ιατρική περίθαλψη που έχουν

¹⁴ Το ΕΔΔΑ έχει εκδώσει τις ακόλουθες (καταδικαστικές) αποφάσεις κατά της Ελλάδας, αναφορικά με συνθήκες κράτησης σε χώρους της κράτησης της αστυνομίας: Σιάσιος και λοιποί, α.π. 30303/07, της 04/06/2009, Βαφειάδης, α.π. 24981/07, της 02/07/2009, Shuvaev, α.π. 8249/07, της 29/10/2009, Tabesh, α.π. 8256/07, της 26/11/2009, Efremidze, α.π. 33225/08, της 21/06/2011, Ibram, α.π. 39606/09, της 25/10/2011, Δημήτριος Δημόπουλος, α.π. 49658/09, της 09/10/2012, Ασλάνης, α.π. 36401/10, της 17/10/2013, Lici, α.π. 69881/12, της 17/04/2014, Αδαμαντίδης, α.π. 10587/10, της 17/04/2014, Καβούρης και λοιποί, α.π. 73237/12, της 17/04/2014, Πανάγος, α.π. 36382/10, της 13/11/2014, Πείδης, α.π. 728/13, της 16/07/2015, Ali και λοιποί, α.π. 13385/14, της 07/04/2016, Αρβανίτης και λοιποί, α.π. 73011/13, της 12/01/2017, Γραμμοσένης και λοιποί, α.π. 16287/13, της 30/03/2017, Ιατρόπουλος και λοιποί, α.π. 23262/13, της 20/04/2017, Τσαρπέλας, α.π. 74884/13, της 26/04/2018, Τούσιος, α.π. 36296/19, της 10/02/2022.

¹⁵ Διάρκειες προσωρινής κράτησης που αγγίζουν τους δυο και τους τρεις μήνες έχουν κριθεί ως αντίθετες με το άρθρο 3 της Σύμβασης. βλ. Σιάσιος και λοιποί, §32, Βαφειάδης, § 36, Shuvaev, §39, Tabesh §43, Efremidze §41 και Ασλάνης §39.

¹⁶ Τούσιος, §§25-27.

¹⁷ βλ. Kaja, § 49.

¹⁸ Ζαμπέλος και λοιποί, α.π. 1167/15, της 17/05/2018, §74, Kudla κατά Πολωνίας [GC], α.π. 30210/96, §§ 92-94, Melnītis κατά Λετονίας, α.π. 30779/05, της 28/02/2012, §69, Savičs κατά Λετονίας, α.π. 17892/03, της 27/11/2012, §130.

¹⁹ Khatayev κατά Ρωσίας, α.π. 56994/09, της 11/10/2011, §84.

υποδείξει οι αρμόδιοι γιατροί²⁰. Επιπλέον, η επιμέλεια και η συχνότητα με την οποία παρέχεται ιατρική περίθαλψη στον ενδιαφερόμενο αποτελούν δύο στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη²¹.

6. Υπό την ανωτέρω έννοια, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ για τη μη παροχή κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης σε περίπτωση κρατουμένων που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας²². Επίσης, κρίθηκε ότι συνιστά παραβίαση της ανωτέρω διάταξης η μη παροχή προσαρμοσμένων στις ανάγκες κρατουμένου με ειδικότερα προβλήματα υγείας (π.χ. αναπηρία, διαβητικός) συνθηκών κράτησης, όπως η πρόσβαση στον προαύλιο χώρο, η διατροφή, ο συγχρωτισμός με συγκρατούμενους στο ίδιο κελί παρά τις αντίθετες ιατρικές οδηγίες²³.

III. Βάρος απόδειξης

7. Το Δικαστήριο αντιλαμβάνεται τις αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι προσφεύγοντες για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων προς τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους αναφορικά με τις συνθήκες κράτησής τους. Ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, οι προσφεύγοντες θα πρέπει να παρέχουν αναλυτική και συνεπή περιγραφή των πραγματικών περιστατικών για τα οποία παραπονούνται²⁴. Εφόσον, όμως, ανταποκριθούν στην παραπάνω υποχρέωση (περιγραφή των επικαλούμενων εξευτελιστικών συνθηκών κράτησης που στοιχειοθετούν μία εκ πρώτης όψεως περίπτωση κακομεταχείρισης), το βάρος απόδειξης μετατίθεται στην καθ' ης Κυβέρνηση, η οποία έχει αποκλειστικά πρόσβαση στα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία ενισχύουν ή αποδυναμώνουν/καταρρίπτουν τους παραπάνω ισχυρισμούς. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να προσκομίσει τα κατάλληλα έγγραφα και να προβεί σε αναλυτική περιγραφή των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος. Συναφείς πληροφορίες από άλλα διεθνή όργανα, όπως η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων²⁵, για τις συνθήκες κράτησης, καθώς

²⁰ Soysal κατά Τουρκίας, α.π.. 50091/99, της 03/05/2007, §50, Gorodnitchev κατά Ρωσίας, α.π.. 52058/99, της 24/05/2007, §91.

²¹ Σερίφης κατά Ελλάδας, α.π. 27695/03, της 02/11/2006, §35, Rohde κατά Δανίας, α.π. 69332/01, της 21/06/2017, §106, Iorgovon κατά Βουλγαρίας, α.π. 40653/98, της 11/03/2014, §85.

²² Ανωτέρω απόφαση Σερίφης, καθώς και Κοτσάφτης, α.π. 39780/06, της 12/06/2008, Ξηρός, α.π. 1033/07 της 09/09/2010, Λιάρτης, α.π. 16906/10 της 10/05/2012, Λαυρεντιάδης, α.π. 29896/13 της 22/09/2015, Μεκράς, α.π. 12863/14 09/06/2016.

²³ Καργάκης, §§75-76.

²⁴ Muršić, §127, Ananyev και λοιποί, §122

²⁵ Committee for the Prevention of Torture, CPT

και από τις αρμόδιες εθνικές αρχές και θεσμούς²⁶, συνεκτιμώνται, σε κάθε περίπτωση, από το Δικαστήριο²⁷.

IV. Παροχή κατάλληλης επανόρθωσης

8. Εάν το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης διαπιστώσει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, σε σχέση με τις συνθήκες υπό τις οποίες κρατήθηκε ή κρατείται το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, το υπόλογο κράτος πρέπει να παράσχει την κατάλληλη επανόρθωση. Στο πλαίσιο των προληπτικών μέτρων, η επανόρθωση αυτή μπορεί, ανάλογα με τη φύση του υποκείμενου προβλήματος, να συνίσταται είτε σε μέτρα που επηρεάζουν μόνο τον ενδιαφερόμενο κρατούμενο ή – για παράδειγμα όσον αφορά στον υπερπληθυσμό- ευρύτερα μέτρα, που είναι ικανά να επιλύσουν καταστάσεις μαζικών και ταυτόχρονων παραβιάσεων των δικαιωμάτων των κρατούμενων, που προκύπτουν από τις ανεπαρκείς συνθήκες σε ένα συγκεκριμένο σωφρονιστικό ίδρυμα²⁸.

9. Στο πλαίσιο των αποζημιωτικών ενδίκων βοηθημάτων, κάθε νυν ή πρώην κρατούμενος που κρατείται ή κρατήθηκε υπό απάνθρωπες ή εξευτελιστικές συνθήκες και έχει υποβάλει σχετική αίτηση, μπορεί να διεκδικήσει χρηματική αποζημίωση. Η διαπίστωση ότι οι συνθήκες δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης, δημιουργεί ισχυρό τεκμήριο ότι προκάλεσαν ηθική βλάβη στον ζημιωθέντα. Οι εθνικοί κανόνες και η πρακτική που διέπουν τη λειτουργία του ένδικου βοηθήματος πρέπει να αντικατοπτρίζουν την ύπαρξη αυτού του τεκμηρίου και όχι να εξαρτούν την αποζημίωση από την ικανότητα του αιτούντος να αποδείξει, μέσω εξωτερικών αποδεικτικών στοιχείων, την ύπαρξη ηθικής βλάβης²⁹. Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι η ταλαιπωρία που υπέστη ένα άτομο που κρατείται υπό συνθήκες που είναι τόσο κακές, ώστε να συνιστούν απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης, δεν μπορεί να αποζημιωθεί με μια απλή διαπίστωση παραβίασης. Απαιτεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Το χρονικό διάστημα που πέρασε ο ενδιαφερόμενος υπό τις συνθήκες αυτές είναι ο σημαντικότερος παράγοντας αξιολόγησης της έκτασης της ζημίας αυτής³⁰.

²⁶ Το Δικαστήριο εννοεί θεσμούς όπως ο Συνήγορος του Πολίτη, βλ. Δημόπουλος κατά Ελλάδας, §§19-22.

²⁷ Ananyev και λοιποί, §§122-25, Δασυκόπουλος, §24.

²⁸ Ananyev και λοιποί, §219, Neshkon και λοιποί, §189.

²⁹ Neshkon και λοιποί, §190, Ionchev, κατά Βουλγαρίας, α.π. 41211/98, της 02/02/2006, §146.

³⁰ Ananyev και λοιποί, §172, Singh και λοιποί, §68.

10. Στις ελληνικές υποθέσεις που αφορούν σε συνθήκες κράτησης σε σωφρονιστικά καταστήματα, το Δικαστήριο υπολογίζει το ύψος της αποζημίωσης για την ηθική βλάβη των προσφευγόντων ως ακολούθως: 6.500,00 ευρώ για το πρώτο έτος κράτησης και 325,00 ευρώ για κάθε επιπλέον μήνα κράτησης³¹. Τον ανωτέρω υπολογισμό έχει εφαρμόσει το Δικαστήριο σε πλήθος αποφάσεων κατά της Ελλάδας, στις περισσότερες εκ των οποίων έχει διαπιστώσει και παραβίαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ³². Όσον αφορά, όμως, την κράτηση σε χώρους της αστυνομίας, το Δικαστήριο επιδικάζει ποσά υψηλότερα των ανωτέρω³³, σε σχέση με τα ανάλογα χρονικά διαστήματα κράτησης σε σωφρονιστικά καταστήματα.

11. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ποσό αποζημίωσης που επιδικάζεται από εθνικό δικαστήριο (για συνθήκες κράτησης που παραβιάζουν το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ), το οποίο είναι μειωμένο σε σχέση με τα ποσά που έχει καθορίσει το ίδιο (το ΕΔΔΑ), δεν είναι καταρχάς παράλογο ή δυσανάλογο³⁴. Για την εκτίμησή του το ΕΔΔΑ λαμβάνει υπόψη την οικονομική πραγματικότητα των κρατών. Για παράδειγμα, έκρινε ότι το ποσό των 5, 3 ή 4 ευρώ την ημέρα ήταν κατάλληλο, ως αποζημίωση, για κακές συνθήκες κράτησης στην Ουγγαρία, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι το εθνικό ένδικο βοήθημα προέβλεπε τη δυνατότητα του αρμόδιου δικαστή να επιβάλει στο κράτος να αποπληρώσει το σχετικό ποσό εντός 60 ημερών από την επίδοση της απόφασης³⁵.

12. Τέλος, σημειώνεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ως συμβατά με τη νομολογία του ποσά, που έχουν προταθεί από την Κυβέρνηση στο πλαίσιο φιλικών διακανονισμών και μονομερών δηλώσεων σε τέτοιες υποθέσεις, τα οποία είναι μειωμένα κατά ποσοστό περίπου 40%, σε σχέση με τα επιδικαζόμενα από το ΕΔΔΑ βάσει του ανωτέρω κανόνα³⁶.

³¹ Ρεκον και Andreeva, στην οποία το ΕΔΔΑ επιδίκασε στους δύο προσφεύγοντες αντιστοίχως ποσό 21.000 ευρώ για χρονικό διάστημα κράτησης 4 έτη και 9 μήνες και ποσό 16.000 ευρώ για χρονικό διάστημα κράτησης 3 έτη και 6 μήνες

³² Δαουκόπουλος, ποσό 4.500 ευρώ για χρονικό διάστημα κράτησης 7 μηνών, Lautaru και Seed, ποσό 11.000 ευρώ για χρονικό διάστημα κράτησης 1 έτος και 6 μήνες και 14.000 ευρώ για χρονικό διάστημα κράτησης 2 ετών.

³³ Αδαμαντίδης και λοιποί α.π. 10587/10, για 3 μήνες περίπου ποσό 6.500 ευρώ, Πειΐδης, α.π. 728/13, για 49 ημέρες, ποσό 5.000 ευρώ, Ali και λοιποί, α.π. 13385/14, για 7 έως 10 μήνες, ποσό 6.000 ευρώ.

³⁴ Για παράδειγμα, επιδίκαση αποζημίωσης σε ποσοστό 30% χαμηλότερης από την αντίστοιχη του ΕΔΔΑ, Bizjak και λοιποί κατά Σλοβενίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 16/09/2008, §§ 37-43, Mandic κατά Σλοβενίας, α.π. 5774/10, της 20/10/2011, §132 Βλ. και Stella και λοιποί κατά Ιταλίας, απόφαση επί του παραδεκτού, α.π. 49169/09, της 16/9/2014, §62 όπου το ΕΔΔΑ έκρινε ως συμβατή επιδίκαση αποζημίωσης 8 ευρώ ημερησίως.

³⁵ Domjan κατά Ουγγαρίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 14/11/2017, §§28-29.

³⁶ Ibram α.π. 3934/19, απόφαση επί του παραδεκτού της 05/03/2020.